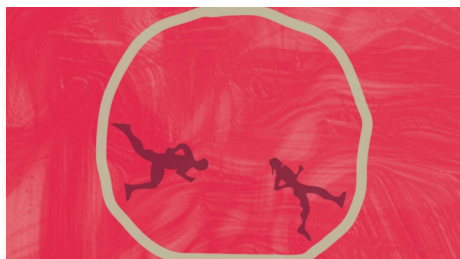

Ny bog om forældreskab – Der er så meget man skal nå

Kommer forældrene nogensinde i mål? Udsnit af forsiden af "Det grænseløse forældreskab".

John Aasted Halse 04.06.2022

FORÆLDRESKAB // BOGANMELDELSE – Sociolog Maria Ørskov Akselvoll har skrevet en vigtig bog om dilemmaer, som den moderne familie står i. Der stilles mange krav til mor og far, og i præstationsræset skal forældreskabet helst udføres perfekt. Men perfekte forældre findes ikke, påpeger Akselvoll. Drop råd om det "rigtige" familieliv fra eksperter og lyt til jeres egen intuition, lyder hendes opfordring til forældre. Er det den rette vejledning? Psykolog John Halse, tidligere formand for Børns Vilkår gennem 16 år, mener, at Akselvolls bog mangler noget.

Det grænseløse forældreskab

Forfatter: Maria Ørskov Akselvoll

Dansk Psykologisk Forlag. Udkom d. 18. maj 2022

Sociologen Maria Ørskov Akselvoll vil med sin netop udkomne bog *Det grænseløse forældreskab* sætte gang i en vigtig debat. Hun rusker godt og grundigt op i vor tids forældreskab, der efter forfatterens mening er præget af, at forældrene – især mødrene – for alt i verden vil deres børn det bedste.

Bogen stiller f.eks. spørgsmålene: "Hvorfor er der så mange kvinder i karrierejobs, som finder det nødvendigt at tage deres børn med til svømning og judo?" og "hvorfors finder hun det vigtigt konstant at være opmærksom på barnets ønsker?"

Gode spørgsmål som i sig rummer én beskrivelse af et forældreskab, og her især et moderskab, hvor det ender med, at den voksne helt og aldeles tilsidesætter sig selv

og egne behov. Kort sagt ALT for barnets skyld. Som forfatteren skriver: "The sky is the limit. Ingen målstreg, intet er i princippet godt nok eller for meget".

Udover en opfordring til forældre om at slappe af indeholder bogen også en skarp og velfunderet kritik af et samfund, der så at sige leder forældre ind i et hidtil uset præstationsræs. Et dagligt ræs, hvor man skal nå det hele: Være ud over alle grænser omsorgsfuld overfor børnene, passe sit arbejde, drive den "perfekte" familie, være en aktiv forælder i børnenes skole og dagtilbud og i det hele taget få livet til at gå op.

Alle disse forhold tager forfatteren fat på i bogens seks kapitler, hvoraf det sidste sjette opsamlende og perspektiverende kapitel er skrevet i samarbejde med psykologen Marie Tolstrup.

Den perfekte familie

Man kan i den løbende debat om børnefamilien tale om to paradigmer: Det ene problematiserer forældrenes ansvar for deres børn med synspunkter som, at forældre er fraværende i forhold til deres børn, at de prioriterer arbejde frem for familie og glemmer deres ansvar for børnenes opdragelse.

Den anden opfattelse repræsenterer synspunkter som, at forældrene gør det så godt de kan, man skal ikke give forældre dårlig samvittighed, at de ikke skal lytte til eksperterne, og at forældrenes trivsel er afgørende for børnenes trivsel.

Nutidens omsorg for og opdragelse af børn stiller nye krav til forældrene, hvor man ikke blot kan læne sig op ad socialt vedtagne normer

Begge disse paradigmer rummer hver for sig mange sandheder, for forældre i Danmark er på ingen måde en homogen gruppe, men tværtimod meget sammensat. Og derfor: Nogle forældre gør tingene på én måde, andre på en helt anden.

Denne bog skriver sig entydigt ind i den sidstnævnte opfattelse, og det er sådan set ok, men bogen kommer desværre til at stå lidt svagt, dels fordi alle forældre slås over én kam, dels fordi fokus i al overvejende grad er på, hvad man kan kalde karriereforældrene.

At forældreskabet har forandret sig voldsomt gennem de seneste 25-30 år er sikkert soleklart for enhver. Således betyder det postmoderne samfund en høj grad af usikkerhed, for det eneste forudsigelige er jo, at vores børns fremtid er uforudsigelige. I dette synspunkt støtter forfatteren sig til sociologer som **Anthony Giddens** og **Ulrich Beck**.

Foto: Pixabay

Og det senmoderne ér en udfordring. Og en virkelighed der er definerende for, hvordan det moderne forældreskab folder sig ud, hvor forældrene, efter Maria Ørskov Akselvoll opfattelse, i deres iver efter at gøre det bedste for deres børn overbeskytter og "curler" deres børn, bliver for eftergivende og alt for dialogorienterede. Kort sagt forældrene kommer til at mangle autoritet. En synspunkt der kan være meget rigtigt i, men som ovenfor nævnt kommer til at negligere det forhold, at der er forskel på forældre.

Nutidens omsorg for og opdragelse af børn stiller nye krav til forældrene, hvor man ikke blot kan læne sig op ad socialt vedtagne normer, for enten er normerne der ikke, eller også er der mange at vælge imellem.

For eksempel har børn fået mere indflydelse på deres dagligdag, fordi mange forældre tager børnene med på råd.

Det faktum, at mange normer er forsvundet, betyder tit, at børn i dag opdrages på grundlag af erfaringer, som ingen har gjort sig endnu

Men så melder spørgsmålet sig selvfølgelig også: Hvor meget skal børnene bestemme? Og hvem skal træffe beslutningerne i sidste ende? Og her slår forfatteren et slag for, at forældrene skal tage myndigheden som forældre tilbage, ikke være så bange for at skære igennem og træffe beslutninger for deres børn. En indstilling der, som det også nævnes i bogen, kolliderer med vort gældende børnesyn om, at børn har ret til at blive hørt og ret til at have indflydelse.

Som det gang på gang nævnes i bogen, stilles der så mange krav til far og mor, og det, man gør i forhold til sine børn, skal helst være rigtigt. Man ser måske på andre forældre, der øjensynligt gør alt rigtigt. Og her opstår så myten om den perfekte forælder, der aldrig tager og gør fejl i forhold til deres børn. Men vi gør alle fejl. Derfor anfører forfatteren – og med rette, at forældre ikke behøver være perfekte. Omsorgen og kærligheden skal ikke nødvendigvis altid være 100 procent, for børn tager, hvad de har brug for.

Naturligvis er der en nedre grænse for målet af kærlighed til børn, og kommer man under den, vil børnene kunne få store vanskeligheder livet igennem. Jeg kunne have

ønsket mig, at det i bogen var tydeligere understreget, at forældrene er de vigtigste personer i børnenes liv, og at derfor er det vigtigt, at forældrene er til stede i deres børn liv, og det uanset forældrenes karriere og besværligheder med at navigere i den store usikkerhed, der i vort samfund.

Til kamp mod eksperterne

Det faktum, at mange normer er forsvundet, betyder tit, at børn i dag opdrages på grundlag af erfaringer, som ingen har gjort sig endnu. Det tidligere grundlag for opdragelse bliver stadig mere ugyldigt som rettesnor. Man kan ikke længere blot gribe tilbage i tiden og opdrage børnene, som man selv blev opdraget, da man var barn.

For nærværende anmelder er bogens helt centrale pointe, at der skal gøres op med ekspertvældet på børne- og familieområdet. Og rigtigt er det, at vi dagligt bombarderes med information fra nær og fjern om alt, der vedrører familielivet. Ikke mindst er der mange meninger om og bud på, hvad en "rigtig" opdragelse er.

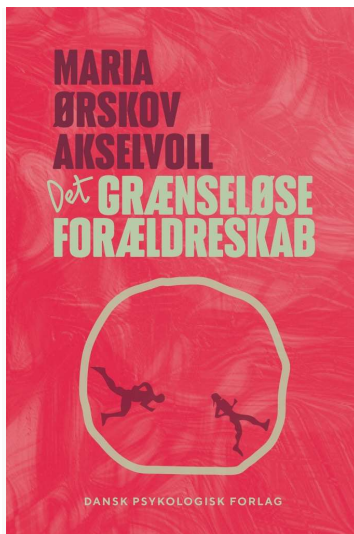
Her er det ikke nok at lytte til "sin indre stemme" eller til f.eks. egne forældre, der lyttede til deres forældre, der igen lyttede til ... om hvad en familie og god opdragelse er

Den omsiggribende informationsformidling påvirker forældrene, og resultatet er, mener forfatteren, at man som forældre kommer til at lade andres holdninger påvirke ens familieliv.

Derfor kan man efter forfatterens mening ikke blot mere eller mindre ukritisk overtage budskaberne fra det væld af hjemmesider, bøger, hæfter og artikler, tv-udsendelser og radioprogrammer, man kan støde på om opdragelse. Nej, man må undlade at lytte til de mange eksperter og i stedet følge sin egen sunde fornuft og intuition, for opdragelse er jo en følelsesmæssig sag og ikke et teoretisk endsige videnskabeligt projekt. Hertil er at sige, at forældres egne følelser og intuition uafviseligt er vigtige.

Men der må mere til. Og her tipper det over i denne bog, for det nytter jo ikke at stole på sin intuition, hvis den for eksempel siger, at børn ikke tager skade af at få øretæver, at man blot skal skælde børnene ud, hvis de gør noget forkert, eller at man skal afvise dem og sende dem ind på deres værelse, hvis de har sagt noget forkert.

Her er det ikke nok at lytte til "sin indre stemme" eller til f.eks. egne forældre, der lyttede til deres forældre, der igen lyttede til ... om hvad en familie og god opdragelse er, for så kommer vi ikke videre. Men her overser forfatteren, at andres synspunkter på opdragelse faktisk kan være en god inspiration.

Og man kan her rette en kritik af bogen i forfatterens valg af forfattere og bøger, hun retter en til tider voldsom kritik af, netop fordi de giver råd til forældrene: Jesper Juul, Fie Hørbye, Sofie Münster og Anette Prehn. For i bogen omtales det ikke, at der også er centrale bøger og synspunkter på markedet, som dels pointerer vigtigheden af, at forældre træffer deres egne valg, og dels understreger vigtigheden af, at børn udfordres til at kunne klare modgang. Her kunne bl.a. nævnes Per Schultz Jørgensen, Margrethe Brun Hansen og i al ydmyghed nærværende anmelder.

Men måske er disse bøger og synspunkter udeladt, fordi de delvis imødegår den kritik forfatteren rejser og dermed kunne svække forfatterens argumentation?

Den engelske sociolog Anthony Giddens har hævdet, at familien i de seneste årtier har gennemgået en hidtil uset forandring. Der har været tale om et opbrud, ligefrem en revolution

På bundlinjen står, at bogens modstand mod råd fra professionelle tilsyneladende indeholder et forsvar for tidens forældre, og det kan bestemt tit være på sin plads. Men resultatet bliver nemt arrogance over for den store usikkerhed, der følger i kølvandet på, at forældreskabet står over for nye værdier.

Efter min opfattelse har forældre nemlig også brug for den professionelle tilgang. Netop den professionelle tilgang er strengt nødvendig, så vi ikke fortaber os i den enkeltes private udlægning af, hvad en rigtig familie og hvad god opdragelse er. Netop i en brydningstid for forældreskabet er der brug for dialog mellem den børnefaglige viden, vi rent faktisk har, og den nye forældregeneration.

Og man kan synes, det er svært, at børn nu skal høres og inddrages og have medbestemmelse. For det skaber nogle dilemmaer, fordi svarene på, hvad der rigtigt og forkert ikke altid ligger lige for: Der er jo altid et for – og – imod, et både – og. Med mindre man altså mener, at det hele enten er sort eller hvidt.

En vigtig bog

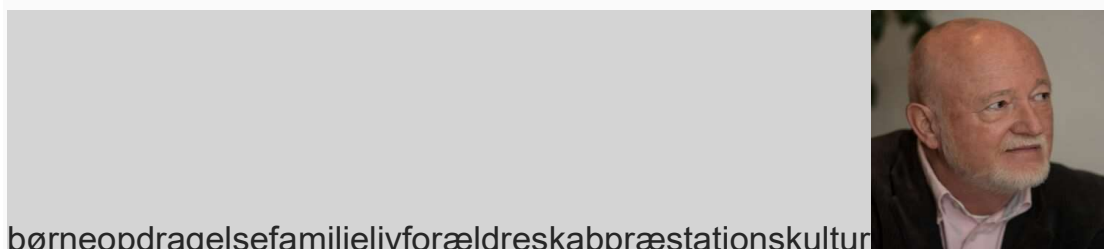
Måske læner forfatteren sig lidt rigeligt op ad andre forskere og andres teorier, hvilket sine steder kan gøre bogen vanskelig at læse. Og det er en mangel, at bogen taler om forældre som én homogen gruppe, og jeg kunne sine steder have ønsket mig lidt flere nuancer, ikke mindst fordi fokus er på forældre der lever i en karrierelivsform.

Og som ovenfor omtalt er en stor mangel ved bogen, at den stort set ikke reflekterer over, hvad familielivet betyder for børnene. At det ikke understreges, at der jo ikke altid er overensstemmelse mellem et godt forældreliv og et godt børneliv. Men ret skal være ret: Forfatteren gør i bogen opmærksom på, at hun netop har valgt forældreperspektivet.

Men det er en vigtig bog, Maria Ørskov Akselvoll har skrevet. Det er den, fordi den i en veldokumenteret form udpeger mange af de dilemmaer, den moderne familie står i. Den engelske sociolog Anthony Giddens har hævdet, at familien i de seneste årtier har gennemgået en hidtil uset forandring. Der har været tale om et opbrud, ligefrem en revolution.

Udfordringen består derfor blandt andet i at definere, hvad en familie er her i den første del af enogtyvende århundrede. Det forudsætter en grundlæggende og bred folkelig debat: Hvad er et godt familieliv og et godt børneliv. Her er det vigtigt, at forældre tænker over, hvad *deres* familieliv skal bygge på. Et familieliv der gerne skulle være andet og mere end, at familiemedlemmerne blot skal underordne sig arbejdsmarkedets krav og forældrenes egne ønsker om tilknytning til arbejdslivet.

Og det er netop de spørgsmål Maria Ørskov Akselvoll giver sine svar på i sin bog, der således bliver et vigtigt indspark i debatten om børnefamilien.

børneopdragelsefamilielivforældreskabpræstationskultur

John Aasted Halse

John Aasted Halse. Cand.pæd.pæd. & cand.pæd.psych. Mit speciale ligger især indenfor børne-, familie - og socialpsykologi. Jeg er autoriseret psykolog og har siden 1997 haft egen psykologpraksis. Er foredragsholder og forfatter til en lang